

การศึกษาศักยภาพและการจัดการตลาดสินค้าเกษตรของเกษตรกร
ตำบลแม่ฮ่องนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
The Potential Study and Agricultural Products Market Management
of Mae-Salong nok agriculturist, Mae Fah Luang District,
Chiang Rai Province

ณัฐธิดา จุมปา¹ ยุทธศิลป์ ชูมนี² เพ็ญพักตร์ ไชยนุรักษ์³ สุธดา ขัตติยะ⁴
กฤษฎีพงศ์ ภาษิตวิไลธรรม⁵ สุภาพร คำเตจา⁶

Natthida Chumpa, Yuthasin Chumanee, Penpak Chainurak, Suthada Khattiya,
Kritsaphong Pasitvilaitham, Supaporn Kamtaeja

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรในตำบลแม่ฮ่องนอก และ 2) วิเคราะห์ศักยภาพและการจัดการตลาดสินค้าเกษตรของเกษตรกรตำบลแม่ฮ่องนอก เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายคือเกษตรกร ผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชน จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแนวทางการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. ศักยภาพการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ มีการเลี้ยงไก่ดำและผึ้งโพรงมากที่สุดในด้านกิจกรรม ปลูกพืชผักสวนครัวและผักตระกูลสลัดมากที่สุด ด้านไม้ผลบนพื้นที่สูง มีกาแฟและชาและผลผลิตจากป่า คือ ไม้ชนิดต่าง ๆ การจัดจำหน่ายสินค้าเกษตร 1) ด้านผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์

Received: 2020-12-29 Revised: 2021-02-06 Accepted: 2021-02-09

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย Faculty of Management, Chiang Rai Rajabhat University, Corresponding author, email: natthida.jum@crju.ac.th

² สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย Research and Development Institute, Chiang Rai Rajabhat University

³ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย Research and Development Institute, Chiang Rai Rajabhat University

⁴ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย Faculty of Management, Chiang Rai Rajabhat University

⁵ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย Faculty of Science and Technology, Chiang Rai Rajabhat University

⁶ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย Faculty of Industrial Technology, Chiang Rai Rajabhat University

เพื่อบริโภค ส่วนเซอร์รี พลั๊บ และบ๊วยผลิตเพื่อจำหน่ายในรูปวัตถุดิบมีการแปรรูปน้อยมาก มีรูปแบบซ้ำ ๆ บรรจุภัณฑ์คล้ายกัน 2) ด้านราคา ถูกกำหนดจากพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรขาดความรู้ในการคำนวณต้นทุนการผลิต 3) ด้านสถานที่จำหน่าย ผ่านพ่อค้าคนกลาง ตลาดชุมชน และตลาดทั้งในและต่างประเทศ 4) ด้านการส่งเสริมการขาย ไม่มีกิจกรรมส่งเสริมการขายส่วนใหญ่จำหน่ายในรูปวัตถุดิบ 2. การวิเคราะห์ศักยภาพและการจัดการตลาดสินค้าเกษตรมีจุดแข็ง คือ มีสินค้าเกษตรหลายชนิด มีตลาดรองรับสินค้า มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวจำนวนมาก จุดอ่อนคือ สินค้าเกษตรไม่มีการแปรรูป ไม่สามารถจำหน่ายเป็นของที่ระลึก สินค้าไม่สามารถเก็บได้นาน ขาดบรรจุภัณฑ์ ด้านโอกาส มีหน่วยงานให้คำปรึกษาและมีเครือข่ายด้านการตลาดจากประเทศจีน และมีอุปสรรค คือ สินค้าขาดอัตลักษณ์ ขาดความชัดเจนในผู้ดูแลตลาดชุมชนและจากสถานการณ์โควิดทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนน้อย

คำสำคัญ (Keywords): ศักยภาพ; การจัดการ; ตลาดสินค้าเกษตร

Abstract

This research aimed to 1) study the potential of agricultural products production and distribution in Mae Salong Nok Sub-district and 2) analyze the potential and market management of agricultural products of Mae Salong Nok agriculturists. This study was a qualitative research. The target group was 40 agriculturists, entrepreneurs, government officials and community leaders. The research tools used were a structured interview and group discussion. The data was analyzed by using the content. The research results were as follows: 1. With regard to the livestock, the potential for production and distribution of agricultural products were black chickens and oriental *honeybees* (*Apis cerana*) were raised the most. As for the agriculture, backyard garden and salads were grown the most. In terms of fruit trees in the highlands, there were coffee and tea, and products from the forest were various types of bamboo and the distribution of agricultural products 1) Product aspect, field rice was produced for consumption, while cherries, persimmons and plums were produced for distribution in the form of raw materials. These fruits were processed a little, had repetitive patterns and similar packaging, 2) Price aspect, the price was determined by the middleman. The farmers lacked knowledge in calculating production costs. 3) Place aspect, the products were sold through the middleman, community market, and both domestic and international markets. 4) Sales promotion aspect, there was no promotional activities. Most products were sold in the form of raw materials. 2. As

for the potential analysis and management of the agricultural market, the strength aspect; there were many types of agricultural products and a market supporting products. There were a lot of tourists visiting the area. The weakness aspect; the agricultural products were not processed and could not be sold as souvenirs. The products were not able to be kept for a long time and had no packaging. The opportunity aspect; there was a consulting organization and a marketing network from China. The threat; the product lacked identity, lacked clarity from the community market supervisor and the situation of the COVID situation led to fewer tourists coming to the community.

Keywords: Potential; Management; Agricultural Product Market

บทนำ (Introduction)

จังหวัดเชียงรายเป็นเมืองเกษตรกรรมที่มีความอุดมสมบูรณ์ในทรัพยากรด้านที่ดิน น้ำ และอากาศที่สามารถปลูกพืชพันธุ์ได้หลากหลายชนิดทั้งพืชไร่ พืชสวน และการเลี้ยงสัตว์ ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรมีความหลากหลายและเป็นสินค้าสำคัญที่สร้างมูลค่าให้กับจังหวัด (ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด Gross Provincial Product : GPP) ในปี 2561 โดยโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเท่ากับ 111,334 ล้านบาท รายได้ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับดัชนีปริมาณผลผลิตภาคเกษตร (Agriculture) API= 11.3 (สำนักงานคลังจังหวัดเชียงราย, 2562) จากการมีผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลายส่งผลให้สามารถนำมาแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตรที่มีอยู่เป็นสินค้าที่สร้างให้เกิดรายได้สร้างอาชีพให้กับคนในจังหวัด

ชุมชนตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เป็นชุมชนชาติพันธุ์ที่ประกอบอาชีพหลักคือเกษตรกรรม พื้นที่ทั้งหมดตั้งอยู่บนยอดเขาสูง 5 ยอดดอย มีเทือกเขาลาดชันสลับกับแนวร่องน้ำตั้งอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ย 1,200 เมตร จึงมีอากาศหนาวเย็นเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชไร่พืชสวนและผักผลไม้เมืองหนาวเป็นสินค้าสำคัญของตำบล เช่น ข้าวไร่ ข้าวโพด ชา กาแฟ เชอร์รี่ โอ๊วคาโด พืชผักผลไม้เมืองหนาว โดยมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญคือ ชา (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองนอก, 2561) จากการประกอบอาชีพด้านการเกษตรของชุมชนที่ผ่านมาประสบปัญหา คือ ที่ดินทำกินไม่เพียงพอหรือไม่มีที่ดินทำกินที่มีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ไม่มีตลาดรองรับผลผลิต ปัญหาด้านการจัดการผลผลิต และปัญหาการว่างงานนอกฤดูทำการเกษตร ปัญหาระยะแล้งและขาดแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่เพียงพอ (ณัฐธิดา จุ่มปา และคณะ, 2562) เน้นการผลิตสินค้าเกษตรเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายสู่ภายนอกชุมชน แต่พบว่าคุณภาพของสินค้าเกษตรบางชนิดไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตลาดต้องการ โดยการดำเนินงานที่ผ่านมาการผลิตสินค้าเกษตรที่เป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพมาตรฐานก็มีการกระจายสินค้า

เพื่อส่งออกไปยังประเทศได้ทุกวัน เช่น ชา กาแฟ เป็นต้น ส่วนสินค้าเกษตรที่ไม่สามารถส่งออกหรือจำหน่ายนอกชุมชนได้นำมาวางขายในตลาดชุมชน นำไปเลี้ยงสัตว์ หรือแม้กระทั่งปล่อยทิ้งให้เน่าเสียเนื่องจากไม่สามารถจำหน่ายได้ ส่งผลให้เกษตรกรหรือผู้ผลิตสินค้าเกษตร ผู้ประกอบการที่รับสินค้าเกษตรไปจำหน่ายไม่สามารถเป็นผู้กำหนดราคาของสินค้าเกษตรได้ ในขณะเดียวกันการนำสินค้าไปจำหน่ายที่ตลาดชุมชนพบว่า สินค้าเกษตรโดยส่วนใหญ่เป็นวัตถุดิบจากไร่สวน ขาดบรรจุภัณฑ์ที่น่าดึงดูดผู้บริโภค อีกทั้งสินค้าเกษตรบางชนิดสามารถนำมาแปรรูปเพื่อยืดอายุวัตถุดิบทางการเกษตรหรือสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรก็ไม่ได้มีการแปรรูปให้เหมาะสมและเป็นที่ต้องการซื้อของนักท่องเที่ยว ส่งผลให้นักท่องเที่ยวจับจ่ายซื้อสินค้าน้อยกว่าการซื้อสินค้าสำเร็จรูปในรูปแบบอื่น อีกทั้งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ Covid-19 ทำให้ตลาดชุมชนประสบปัญหาไม่สามารถจำหน่ายสินค้าได้เพราะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาชุมชนน้อย (ทวี ทวีเกียรติชนะ, 2563)

ดังนั้น การวิเคราะห์ถึงศักยภาพและการจัดการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชน มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ชุมชนได้ทราบศักยภาพและการจัดการตลาดสินค้าเกษตรอันจะเป็นการทบทวนบทเรียนเพื่อนำไปสู่การคัดเลือก พัฒนาและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรของชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรในตำบลแม่สลองนอก
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพและการจัดการตลาดสินค้าเกษตรของเกษตรกรตำบลแม่สลอง

นอก

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพและการจัดการตลาดสินค้าเกษตรของเกษตรกรตำบลแม่สลองนอก ดังนี้

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ เกษตรกรในตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 13 ชุมชน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1) เกษตรกร จำนวน 26 คน 2) ผู้ประกอบการ จำนวน 6 คน 3) เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 2 คน และ 4) ผู้นำชุมชนแกนนำชุมชนกลุ่มต่าง ๆ จำนวน 6 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อเก็บข้อมูลศักยภาพและการจัดการตลาดสินค้าเกษตร การกระจายสินค้าเกษตร การบริหารจัดการตลาดชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน ปัญหาอุปสรรค และการประเมินศักยภาพการจัดการตลาดชุมชน กับเกษตรกรและผู้ประกอบการ

2. แนวทางการสนทนากลุ่มย่อย เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพและการจัดการตลาดสินค้าเกษตรกับเกษตรกร ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชนหรือผู้นำกลุ่มต่าง ๆ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยที่ผ่านการปฐมนิเทศจะเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล ณ แหล่งข้อมูลและตรวจเช็คข้อมูลให้สมบูรณ์ทุกฉบับด้วยตนเอง จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน พร้อมทั้งเปรียบเทียบกับข้อมูลจากการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบข้อมูลโดยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ดังนี้ 1) ด้านข้อมูล 2) ด้านผู้วิจัย และ 3) ด้านวิธีการ เมื่อนักวิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงจัดเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชนก่อนนำมาเขียนรายงานการวิจัยต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยทำการแจกแจงและจัดกลุ่มข้อมูลโดยข้อมูลที่ได้จากเอกสารใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) และสร้างข้อสรุปเพื่อหาคำตอบอธิบายตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาศักยภาพและการจัดการตลาดสินค้าเกษตรของเกษตรกร ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยค้นพบตามวัตถุประสงค์มีรายละเอียดดังนี้

1. ศักยภาพการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรในตำบลแม่สลองนอก

ตำบลแม่สลองนอก เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม มีการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ พืชผักผลไม้เมืองหนาว และปศุสัตว์ โดยแบ่งพื้นที่ป่าออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนเขตสงวนแห่งชาติที่เป็นป่าต้นน้ำและส่วนที่เป็นป่าชุมชนที่สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในการปลูกไม้ยืนต้นหรือทำการเกษตร มีแม่น้ำสำคัญที่หล่อเลี้ยงวิถีชีวิตของคนในตำบล การทำการเกษตรเป็นการดำเนินการตามองค์ความรู้ภูมิปัญญาที่สืบทอดจากบรรพบุรุษผสมผสานกับทรัพยากรที่มีในชุมชน มีศักยภาพการผลิตและการจัดการตลาดสินค้าเกษตรดังนี้

1.1 ปศุสัตว์ ได้แก่ สัตว์ปีก (ไก่ดำ ไก่พันธุ์) สัตว์สี่เท้า (สุกร เช่น หมูพันธุ์ หมูดำ)

และแมลงเศรษฐกิจ (ผึ้งโพรง) มีศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรและการจัดจำหน่าย ดังนี้

ศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1. สัตว์ปีก ประเภทไก่ดำและไก่พันธุ์ แบ่งออกเป็นไก่พันธุ์พื้นบ้านและไก่พันธุ์ไข่ ซึ่งชุมชนที่มีการเลี้ยงไก่ดำมากที่สุด คือ ชุมชนบ้านธาตุ หมู่ที่ 4 รองลงมาคือ บ้านสันติคีรี หมู่ที่ 1 บ้านเลาสิบ หมู่ที่ 3 และบ้านตงจาไฮ หมู่ที่ 13 โดยเป็นการเลี้ยงเพื่อบริโภคและประกอบพิธีกรรม

ตามความเชื่อ คือ บริโภคไก่ดำเพื่อบำรุงสุขภาพ ต่อมา มีหน่วยงานภาครัฐมาส่งเสริมการเลี้ยงเพื่อจำหน่าย ส่วนไก่พันธุ์พื้นบ้านชุมชนมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและประกอบพิธีกรรมตามปกติ ด้านไก่พันธุ์ไข่ เริ่มต้นเลี้ยงมาจากหน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมเพื่อเป็นอาหารในครัวเรือน

2. สัตว์สี่เท้า ได้แก่ สุกร (หมูพันธุ์ หมูดำ) พบว่า ชุมชนโดยส่วนใหญ่มักเลี้ยงสุกรประเภทสุกรพื้นบ้าน (หมูดำ) เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมและบริโภคตามประเพณี ซึ่งมีการเลี้ยงมากในชุมชนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง (อาข่า อีวเมี่ยน ลาหู่) ส่วนหมูพันธุ์ เลี้ยงเพื่อจำหน่ายโดยเฉพาะ ซึ่งชุมชนที่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ชุมชนบ้านอาหละ หมู่ที่ 2

3. แมลงเศรษฐกิจ ได้แก่ ผึ้งโพรง เริ่มมีการเลี้ยงเมื่อปี พ.ศ. 2557 เกิดจากสำนักงานเกษตรอำเภอแม่ฟ้าหลวงและโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สลองเข้ามาส่งเสริมการเลี้ยงโดยจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งบ้านธาตุ หมู่ที่ 4 เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่ที่เดิมชุมชนมีรายได้จากการจำหน่ายน้ำผึ้งป่าอยู่แล้ว ประกอบกับความเหมาะสมของพื้นที่ที่ผึ้งสามารถอยู่อาศัยและสร้างรังได้ ผลผลิตน้ำผึ้ง ราคาขวดละ 100-200 บาท

การจัดจำหน่าย

ไก่ดำและหมูดำมีตลาดคือ ร้านอาหารในชุมชนส่วนใหญ่เป็นร้านอาหารจีน ส่วนไก่พันธุ์และหมูพันธุ์จะจำหน่ายนอกชุมชนโดยมีพ่อค้าคนกลางรับซื้อ โดยมีการจำหน่ายแบบขายเหมาทั้งตัว คิดราคาตามน้ำหนัก ไม่ได้ชำแหละหรือแยกชิ้นส่วน ทำให้ราคาผลผลิตค่อนข้างต่ำหากเทียบกับการชำแหละขายเป็นชิ้นส่วน ราคาซื้อ-ขาย ดังนี้ ไก่พันธุ์ กิโลกรัมละ 80-120 บาท ไก่ดำ กิโลกรัมละ 120-160 บาท หมูพันธุ์ กิโลกรัมละ 50-70 บาท และหมูดำ กิโลกรัมละ 60-100 บาท

1.2 กลีกรรรม ได้แก่ ัญพืช (ข้าวไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวโพดหวาน ดาวอินคา ถั่วประเภทต่าง ๆ) และพืชผัก (กลุ่มแตง พริก มะเขือ กระเจี๊ยบ ผักสวนครัว ผักตระกูลสลัด เป็นต้น) มีศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรและการจัดจำหน่าย ดังนี้

ศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ชุมชนมีการผลิตสินค้าเกษตรใน 2 ประเภท ได้แก่ ัญพืชและพืชผัก โดยแบ่งเป้าหมายในการผลิตเพื่อบริโภคได้แก่ ข้าวไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และพืชผักต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่มีศักยภาพการผลิตที่เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน ทำให้ครัวเรือนสามารถลดค่าใช้จ่าย ส่วนพืชเศรษฐกิจที่ผลิตเพื่อทำรายได้ ได้แก่ ข้าวโพด ข้าวโพดหวาน ดาวอินคา ถั่วประเภทต่าง ๆ และพืชผักต่าง ๆ เช่นแตง พริก มะเขือ ผักสวนครัว ผักตระกูลสลัด กระเจี๊ยบแดง เป็นต้น ซึ่งทำรายได้ให้กับครัวเรือนทั้งเป็นรายได้หลักและรายได้เสริม ชุมชนที่มีการผลิตมากที่สุด ได้แก่ บ้านป่าคาสุขใจ บ้านอาหละ บ้านสันติคีรี บ้านธาตุ และบ้านเจียงจาไส

การจัดจำหน่าย

มีการแบ่งสินค้าออกเป็นสินค้าเกษตรประเภทข้าวโพด ข้าวโพดหวาน ดาวอินคา ผู้ผลิตส่วนใหญ่จำหน่ายสินค้านอกชุมชนผ่านพ่อค้าคนกลางที่รับซื้อ การกำหนดราคาขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง ผักตระกูลสลัดหรือพืชผักเมืองหนาวที่ได้มาตรฐานจะจำหน่ายให้กับโครงการหลวง และผักที่

ไม่ได้มาตรฐานจะจำหน่ายตลาดในชุมชนและตลาดเช้า ส่วนพืชผักสวนครัวส่วนใหญ่เมื่อเหลือจากการบริโภค จะจำหน่ายแก่คนในชุมชนและส่งร้านอาหารในชุมชน

1.3 ไม้ผล ได้แก่ ไม้ผลเศรษฐกิจส่งออก (ลิ้นจี่ แก้วมังกร มะขาม ยางพารา) ไม้ผลเศรษฐกิจบริโภคภายในประเทศ (มะม่วง กล้วยน้ำว้า กล้วยหอม สับปะรด ทุเรียน บัวหิมะ) และไม้ผลและผลผลิตทางการเกษตรบนพื้นที่สูง (เชอร์รี่ อะโวคาโด พลับ บัวย แมคคาเดเมีย โกโก้ กาแฟ) มีศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรและการจัดจำหน่าย ดังนี้

ศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตร

มีการปลูกไม้ผลและผลผลิตทางการเกษตรบนพื้นที่สูง (กาแฟ ชา) โดยชุมชนที่มีการปลูกกาแฟมากที่สุดคือ บ้านแม่จันทหลวง รองลงมาคือ บ้านพนาสวรรค์ บ้านสันติคีรี บ้านกลาง บ้านเจียงจาไซ บ้านอาแบ และบ้านอาแหละ ตามลำดับ

การจัดจำหน่าย

การผลิตไม้ผลของชุมชนในตำบลเป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายเป็นหลัก สินค้าเกษตรในตำบลมีความหลากหลายชนิดมากที่สร้างรายได้ให้กับคนในตำบล พืชที่ขึ้นชื่อและช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจมากที่สุดอันดับหนึ่งคือ ชา ตำบลแม่สลองนอกเป็นแหล่งปลูกชาที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ มีชาหลากหลายชนิด ได้แก่ ชาอูหลงก้านอ่อน ชาอูหลงเบอร์ 12 /เบอร์ 17 ชายอดน้ำค้าง ชาหอมหมื่นลี้ และชาอัสสัม และซึ่งชาที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับมากที่สุดของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศคือ ชาอูหลงก้านอ่อน นอกจากนี้ ด้วยสภาพพื้นที่เป็นยอดดอยมีความสูงประมาณ 1,200 เมตรจากระดับน้ำทะเล จึงทำให้สามารถปลูกกาแฟได้รสชาดดีและหอมกรุ่น โดยโครงการหลวงได้ส่งเสริมให้ปลูกกาแฟ 2 สายพันธุ์คือ กาแฟพันธุ์อาราบิก้าและพันธุ์คาติเมอร์ โดยกว่าทศวรรษที่ผ่านมากาแฟเป็นพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้คนในตำบลมากเป็นอันดับสองรองจากชา

ส่วนไม้ผลและผลผลิตทางการเกษตรบนพื้นที่สูง ได้แก่ เชอร์รี่ อะโวคาโด พลับ บัวย แมคคาเดเมีย โกโก้ มีการปลูกเพียงเล็กน้อยประมาณร้อยละ 10 ของพื้นที่และกระจายทั้งตำบล ส่วนใหญ่มีการจำหน่ายในตลาดชุมชนและโรงงานในชุมชน

1.4 ป่าไม้ ได้แก่ ผลผลิตจากป่า (ไผ่ตง ไผ่ซาง ไผ่ไร่) มีศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรและการจัดจำหน่าย ดังนี้

ศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตร

มีการผลิตมากที่สุดในบ้านสันติคีรี รองลงมาคือ บ้านอาแบ บ้านป่าคาสามัคคี และบ้านแม่จันทหลวง ตามลำดับ เน้นผลิตเพื่อใช้ในครัวเรือนและภาคเกษตร

การจัดจำหน่าย

นอกจากจะเป็นผลผลิตที่ได้จากป่าชุมชนแล้ว ชุมชนยังมีการปลูกในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง เน้นใช้ประโยชน์ในการทำเป็นอาหาร จักสาน การทำตะเกียบ และใช้ในการเกษตรทำค้ำผักสวนครัว และก่อสร้าง

จากข้อมูลสรุปได้ว่า ศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรในตำบลแม่สลอนนอก ด้านปศุสัตว์คือ มีการเลี้ยงสัตว์ประเภท ไก่ดำและฟักโพรงมากที่สุดในชุมชนบ้านธาตุ ด้านกลีกรมมีการผลิตพืชผักมากที่สุดชุมชนบ้านป่าคาสุขใจ บ้านอาหละ บ้านสันติคีรี บ้านธาตุ และบ้านเจียงจาใส ด้านไม้ผลและผลผลิตทางการเกษตรบนพื้นที่สูง ได้แก่ กาแฟ ชา มีการผลิตมากที่สุดในบ้านแม่จันทอง และผลผลิตจากป่าได้แก่ ไม้ตอง ไม้ซาง และไม้ไผ่มีการผลิตมากที่สุดในบ้านสันติคีรี

2. การวิเคราะห์ศักยภาพและการจัดการตลาดสินค้าเกษตรของเกษตรกรตำบลแม่สลอนนอก

2.1 ศักยภาพการจัดการตลาดสินค้าเกษตรของเกษตรกรตำบลแม่สลอนนอก

การศึกษาศักยภาพการจัดการตลาดสินค้าเกษตรแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ปศุสัตว์ กลีกรม ไม้ผล และผลผลิตจากป่าไม้ ดังนี้

1. **ปศุสัตว์** ได้แก่ สัตว์ปีก (ไก่ดำ ไก่พันธุ์) สัตว์สี่เท้า (สุกร หมูพันธุ์ หมูดำ) และแมลงเศรษฐกิจ ได้แก่ ฟักโพรง มีศักยภาพการจัดการตลาดสินค้าเกษตร ดังนี้

1) **ด้านผลิตภัณฑ์** ชุมชนมีการจำหน่ายเป็นวัตถุดิบไม่มีการแปรรูป ที่ผ่านมามีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนการทำไก่ดำตุ๋นยาจีนแบบกระป๋องพร้อมรับประทาน แต่เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูงทำให้ชุมชนไม่สามารถผลิตและจำหน่ายได้เอง จึงเน้นการขายเป็นวัตถุดิบมากกว่า

2) **ด้านราคา** ราคาไก่ดำ และหมูดาค่อนข้างสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงเทศกาลตรุษจีนหรือปีใหม่ของชุมชน แต่หากเป็นการจำหน่ายทั่วไปการกำหนดราคาซื้อขายขึ้นอยู่กับราคากลางระหว่างพ่อค้ากับผู้จำหน่าย ส่วนราคาน้ำผึ้งชุมชนเป็นผู้กำหนดราคาด้วยตนเองและพยายามควบคุมคุณภาพของน้ำผึ้งให้ดีที่สุด

3) **ด้านสถานที่จำหน่าย** สถานที่จำหน่ายส่วนใหญ่ เป็นตลาดในชุมชน ร้านอาหารในชุมชน และมีพ่อค้าและนักท่องเที่ยวเข้าไปซื้อในชุมชน

4) **ด้านการส่งเสริมการขาย** ไม่มีกิจกรรมส่งเสริมการขาย เน้นจำหน่ายสินค้าสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนเป็นหลัก เช่น อาหารที่ทำจากไก่ดำ หมูดำ ที่รังสรรค์รายการอาหารจากร้านอาหารจีนในชุมชน และมีการโฆษณาสรรพคุณของสินค้าแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

2. **กลีกรม** ได้แก่ กล้วยพืช (ข้าวไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวโพดหวาน ดาวอินคา ถั่วประเภทต่าง ๆ) พืชผัก (กลุ่มแตง พริก มะเขือ กระเจี๊ยบแดง ผักสวนครัว ผักตระกูลสลัด)

1) **ด้านผลิตภัณฑ์** ประเภทกล้วยพืช ผลผลิตส่วนใหญ่จำหน่ายในรูปวัตถุดิบ ไม่มีการแปรรูปผลผลิต ประเภทพืชผัก จำหน่ายให้โครงการหลวงในรูปวัตถุดิบที่ได้มาตรฐานตามที่กำหนด ส่วนพืชผักที่ไม่ได้มาตรฐานนำออกจำหน่ายในตลาดชุมชนและร้านอาหารในชุมชน

2) **ด้านราคา** ประเภทกล้วยพืช ราคาถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลาง ประเภทพืชผัก ราคาถูกกำหนดโดยตลาดซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานที่ตลาดต้องการ ส่วนพืชผักสวนครัวเกษตรกรสามารถกำหนดราคาขายเองได้แต่ราคาต้องมีความสอดคล้องและใกล้เคียงกับตลาด

3) **ด้านสถานที่จำหน่าย** ประเภทรัษฎีพืช จำหน่ายในชุมชนผ่านพ่อค้าคนกลางและจำหน่ายนอกชุมชนโดยลำเลียงและขนส่งด้วยตัวเกษตรกรเอง และประเภทรัษฎีผัก จำหน่ายในชุมชนผ่านโครงการหลวง ร้านอาหารในชุมชน และจำหน่ายให้คนในชุมชนด้วยกัน

4) **ด้านการส่งเสริมการขาย** เกษตรกรไม่มีกิจกรรมส่งเสริมการขาย มีการจำหน่ายสินค้าด้วยตนเองตามกำลังการผลิต

3. **ไม้ผล** ได้แก่ กลุ่มไม้ผลเศรษฐกิจส่งออก (ลิ้นจี่ แก้วมังกร มะขาม ยางพารา กลุ่มไม้ผลเศรษฐกิจบริโภคภายในประเทศ (มะม่วง แก้วน้ำว่า แก้วหอม สับปะรดทุเรียน บัวหิมะ) และไม้ผลและผลผลิตทางการเกษตรบนพื้นที่สูง (เชอร์รี่ อะโวคาโด พลับ บ๊วย แมคคาเดเมีย โกโก้ กาแฟ ชา)

1) **ด้านผลิตภัณฑ์** กลุ่มไม้ผลเศรษฐกิจส่งออก ส่วนใหญ่จำหน่ายในรูปวัตถุดิบไม่มีการแปรรูป กลุ่มที่ไม้ผลเศรษฐกิจบริโภคภายในประเทศ เพื่มีการนำมาปลูกในชุมชนไม่มากมีเป้าหมายเพื่อบริโภคและจำหน่ายในชุมชนและตลาดชุมชนจำหน่ายในรูปวัตถุดิบไม่มีการแปรรูป และไม้ผลและผลผลิตทางการเกษตรบนพื้นที่สูง มีทั้งจำหน่ายในรูปวัตถุดิบและการแปรรูปในชุมชนคือ เชอร์รี่ พลับ และบ๊วย

2) **ด้านราคา** กลุ่มที่ไม้ผลเศรษฐกิจส่งออก ราคาถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลาง กลุ่มที่ไม้ผลเศรษฐกิจบริโภคภายในประเทศ ราคาถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลาง และไม้ผลและผลผลิตทางการเกษตรบนพื้นที่สูง ได้แก่ ชา เป็นที่ต้องการของตลาดอย่างมากทั้งในและต่างประเทศ ตลาดต่างประเทศที่สำคัญคือ ไต้หวันและจีน ซึ่งในตำบลมีโรงงานผลิต การบรรจุหีบห่อ และการจำหน่ายเป็นบทบาทของเกษตรกรผู้ผลิตมีการกำหนดราคาขายโดยผู้ผลิตซึ่งทำให้ผู้ผลิตมีรายได้จากการปลูกชาค่อนข้างมาก ส่วนกาแฟ เกษตรกรผู้ปลูกส่วนใหญ่ขายผลผลิตในรูปวัตถุดิบเป็นกาแฟเชอร์รี่และกระลา ราคาถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลางที่เข้ามารับซื้อผลผลิตในชุมชน ส่วนตลาดภายนอกชุมชน เกษตรกรที่มียานพาหนะและต้องการขายผลผลิตในราคาสูงก็นำไปขายในอำเภอในเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดใกล้เคียง

3) **ด้านสถานที่จำหน่าย** ไม้ผลเศรษฐกิจส่งออก ได้แก่ ลิ้นจี่ แก้วมังกร มะขาม ยางพารา และ ไม้ผลเศรษฐกิจบริโภคภายในประเทศ ได้แก่ มะม่วง แก้วน้ำว่า แก้วหอม สับปะรด ทุเรียน บัวหิมะจำหน่ายในตลาดชุมชนและนอกชุมชน ส่วนไม้ผลและผลผลิตทางการเกษตรบนพื้นที่สูง ได้แก่ เชอร์รี่ อะโวคาโด พลับ บ๊วย แมคคาเดเมีย โกโก้ กาแฟ ชา จำหน่ายให้โครงการหลวง โรงงานและตลาดในชุมชน พ่อค้าคนกลาง และจำหน่ายตลาดต่างประเทศ ได้แก่ ไต้หวันและจีน

4) **ด้านการส่งเสริมการขาย** ชุมชนไม่มีกิจกรรมส่งเสริมการขายในทุกรูปแบบ มีการผลิตสินค้าเกษตรตามองค์ความรู้ภูมิปัญญาและทรัพยากรที่มีในชุมชน โดยการผลิตในปริมาณไม่มากนัก และสามารถจำหน่ายในตลาดชุมชนได้จึงไม่มีความจำเป็นต้องทำกิจกรรมส่งเสริมการขาย

4. **ป่าไม้** ได้แก่ ผลผลิตจากป่า (ไผ่ตง ไผ่ซาง ไผ่ไร่)

1) **ด้านผลิตภัณฑ์** ส่วนใหญ่ใช้เพื่อการบริโภคในครัวเรือน เป็นอาหารและใช้ในการทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น จักสาน ทำตะเกียบ และใช้ในการเกษตรเช่น ใช้ทำค้ำถั่วฝักยาว บวบ เป็นต้น เน้นใช้วัตถุดิบเป็นหลัก

2) **ด้านราคา** ชุมชนไม่มีการกำหนดราคาจำหน่าย ส่วนใหญ่นำมาใช้ประโยชน์มากกว่าการจำหน่าย

3) **ด้านสถานที่จำหน่าย ผลผลิตที่ได้จากป่าไม้** เช่น หน่อไม้ และไม้ประเภทต่าง ๆ ชุมชนมักใช้ประโยชน์ คือ นำมาประกอบอาหาร หากเหลือจะจำหน่ายในตลาดสินค้าเกษตรของตำบลหรือตลาดเช้า ส่วนไม้ไผ่เน้นการใช้ประโยชน์ในครัวเรือนและด้านการเกษตร ซึ่งผลผลิตไม่เพียงพอในการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ จึงไม่มีความชัดเจนในสถานที่จำหน่ายผลผลิต

4) **ด้านการส่งเสริมการขาย** เมื่อผลผลิตจากป่ามีไม่เพียงพอสำหรับการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ ชุมชนจึงไม่มีกิจกรรมส่งเสริมการขายในทุกรูปแบบ

จากข้อมูลสรุปได้ว่าตำบลแม่สลองนอกเป็นชุมชนที่มีศักยภาพการผลิตด้านเกษตรกรรมด้านปศุสัตว์ กสิกรรม ไม้ผล ผลผลิตทางการเกษตรบนพื้นที่สูง และผลผลิตจากป่า มีเป้าหมายการผลิตเพื่อและเพื่อจำหน่าย การจัดการตลาดสินค้าเกษตร ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ชุมชนผลิตสินค้าจากองค์ความรู้ภูมิปัญญาที่สั่งสมและสืบทอดมาจากบรรพบุรุษกับทรัพยากรที่มีในชุมชน มีการจำหน่ายสินค้าเกษตรในรูปวัตถุดิบ มีการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าน้อยมาก รูปแบบสินค้าที่แปรรูปมีรูปแบบซ้ำ ๆ บรรจุภัณฑ์คล้าย ๆ กัน ขาดความเป็นเอกลักษณ์ ด้านราคา การตั้งราคาสินค้าถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลาง ซึ่งเกษตรกรขาดการคำนวณต้นทุนและไม่มีการจัดทำบัญชี ส่วนด้านสถานที่จำหน่าย คือจำหน่ายสินค้าให้พ่อค้าคนกลาง ในตลาดชุมชน และจำหน่ายภายนอกทั้งในและต่างประเทศ และด้านการส่งเสริมการขาย ชุมชนไม่มีการทำกิจกรรมส่งเสริมการขายเนื่องจากสินค้าจำหน่ายในรูปวัตถุดิบเน้นการจำหน่ายในชุมชนมากกว่า

2.2 การวิเคราะห์ศักยภาพการจัดการตลาดสินค้าเกษตรของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในพบว่า มีจุดแข็งคือ ตำบลแม่สลองนอกมีสินค้าเกษตรที่หลากหลายชนิด มีตลาดสำหรับจำหน่ายสินค้าในชุมชนหลายแห่ง ได้แก่ โครงการหลวง ตลาดเช้า และตลาดในชุมชนที่เป็นตลาดรองรับนักท่องเที่ยวโดยตรง ตำบลแม่สลองนอกยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาจำนวนมากที่สามารถซื้อสินค้าเกษตรในรูปวัตถุดิบซึ่งเป็นการจำหน่ายสินค้าเกษตรระหว่างเกษตรกรและลูกค้าโดยตรง แต่ยังคงมีจุดอ่อนคือ สินค้าเกษตรของชุมชนเน้นจำหน่ายในรูปแบบวัตถุดิบ ไม่ได้มีการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าส่งผลให้จำหน่ายสินค้าได้ในราคาต่ำ ไม่สามารถจำหน่ายเป็นของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยวต่างถิ่นได้ กลุ่มลูกค้าที่ซื้อจึงเป็นเฉพาะคนในพื้นที่ที่มีถิ่นอาศัยในจังหวัดเชียงรายและจังหวัดใกล้เคียง สินค้าเกษตรส่วนใหญ่จำหน่ายแบบสดทำให้ไม่สามารถเก็บรักษานาน รวมทั้งสินค้าขาดบรรจุภัณฑ์และข้อมูลสินค้า story telling ทำให้ลูกค้าไม่รู้แหล่งกำเนิดของสินค้าส่งผลต่อความน่าเชื่อถือในตัวสินค้า ส่วนปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกพบว่า มีโอกาสที่สำคัญคือ กลุ่มเกษตรกรมีหน่วยงานที่คอยให้ปรึกษาและ

ช่วยเหลือในการผลิตสินค้าเกษตร การให้คำปรึกษา การให้ความรู้และการสนับสนุนเงินทุน เช่น โครงการหลวง สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ที่เข้าไปดำเนินการวิจัยและพัฒนาชุมชน อีกทั้งชุมชนยังมีเครือข่ายความช่วยเหลือจากประเทศจีนที่ให้การสนับสนุนด้านการตลาดจำหน่ายสินค้าเกษตร เช่น ชา เป็นต้น และมีอุปสรรคที่สำคัญคือ มีสินค้าเกษตรของชุมชนใกล้เคียงที่มีลักษณะเหมือนกัน ทำให้ชุมชนไม่สามารถสร้างอัตลักษณ์ให้กับสินค้าเกษตรของชุมชนให้มีความแตกต่างได้ ด้านการบริหารจัดการตลาดสินค้าเกษตรที่เป็นตลาดสินค้าเกษตรสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวไม่มีความชัดเจนของหน่วยงานผู้รับผิดชอบส่งผลต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และจากสถานการณ์โควิดทำให้ไม่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนทำให้เกษตรกรไม่สามารถจำหน่ายสินค้าได้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการศึกษาศักยภาพและการจัดการตลาดสินค้าเกษตรของเกษตรกรพบว่า ตำบลแม่สลองนอกเป็นชุมชนที่มีศักยภาพการผลิตด้านเกษตรกรรมด้านปศุสัตว์ กสิกรรม ไม้ผล ผลผลิตทางการเกษตรบนพื้นที่สูง และผลผลิตจากป่า มีเป้าหมายการผลิตเพื่อและเพื่อจำหน่าย ศักยภาพการจัดการตลาดสินค้าเกษตรของเกษตรกรตำบลแม่สลองนอกมีจุดแข็งคือ มีสินค้าเกษตรหลากหลายชนิด มีตลาดสำหรับจำหน่ายสินค้าหลายแห่ง มีนักท่องเที่ยวเข้ามาจำนวนมาก มีจุดอ่อนคือ สินค้าเกษตรไม่ได้มีการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า ไม่สามารถจำหน่ายเป็นของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยวต่างถิ่นได้ กลุ่มลูกค้าจึงเป็นเฉพาะคนในพื้นที่ สินค้าไม่สามารถเก็บรักษานาน ขาดบรรจุภัณฑ์ มีโอกาสคือ มีหน่วยงานให้การช่วยเหลือในการผลิตสินค้าเกษตรและชุมชนมีเครือข่ายด้านการตลาดในต่างประเทศ และมีอุปสรรคคือ สินค้าขาดอัตลักษณ์ ขาดความชัดเจนในการดูแลตลาดชุมชนและไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน มีความสอดคล้องกับงานของรัชนิกร ปัญญา (2560) ที่ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่มีจุดแข็งคือ กลุ่มเกษตรกรมีสมาชิกกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิต การตลาด การจัดการบัญชี และการประชาสัมพันธ์ มีจุดอ่อนคือ กลุ่มยังไม่มีความสามารถในการควบคุมปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ มีโอกาสที่สำคัญคือ กลุ่มเกษตรกรมีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือทั้งด้านความรู้และเงินทุนและมีอุปสรรคคือ สินค้าเกษตรของกลุ่มมีความต้องการในระดับชุมชนเท่านั้นและการตลาดมีการแข่งขันกันในพื้นที่สูง ทั้งด้านราคาและปริมาณ และมีความสอดคล้องกับงานของวีระศักดิ์ สมยานะ (2562) ที่ศึกษาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่อย่างสร้างสรรค์เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนเกษตรมีจุดแข็งคือ สินค้ามีคุณภาพและมีตลาดรองรับ จุดอ่อนคือ เกษตรกรยังขาดความสามารถในการผลิตสินค้าให้ได้ปริมาณที่เพียงพอ

รวมถึงคุณภาพผลผลิตในแต่ละรอบการผลิต โอกาสคือ กลุ่มเกษตรกรมีหน่วยงานให้ความช่วยเหลือด้านความรู้และเงินทุน แต่มีอุปสรรคคือ มีการแข่งขันของสินค้าเกษตรในตลาดสูงทั้งด้านราคาและปริมาณ

นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2557) เสนอแนวทางการบริหารจัดการห่วงโซ่คุณค่าการผลิตสินค้าเกษตรในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการห่วงโซ่คุณค่าการผลิตสินค้าเกษตรไว้ ดังนี้ ส่วนต้นน้ำต้องเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและผลิตรายสินค้าให้เป็นตรงตามความต้องการของตลาด ส่วนกลางน้ำเพิ่มศักยภาพของสหกรณ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกรในการแปรรูปสินค้าเกษตรและการสร้างมูลค่าเพิ่ม ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษาในด้านข้อมูล เทคโนโลยี แนวโน้มความต้องการผลผลิตทางการเกษตรเพื่อการแปรรูปที่เพียงพอ และส่วนปลายน้ำ ให้เพิ่มอุปสงค์ความต้องการสินค้าเกษตรในตลาดและสร้างมูลค่าเพิ่ม การสร้างสินค้าใหม่ ตลอดจนการหาตลาดใหม่ และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานของช่อมาลา มานะ และอวรณ์ โอภาสพัฒนากิจ (2560) ที่ทำการศึกษาศักยภาพการจัดการตลาดผลิตผลทางการเกษตรของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงตำบลป่าสัก อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการตลาดผลิตผลทางการเกษตร มี 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการผลิต ควรวางแผนการจัดการการผลิตที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เช่น มีการวิเคราะห์ความต้องการผลผลิตในแต่ละช่วงเวลา ความต้องการสินค้าของตลาดแต่ละประเภท หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มทำกิจกรรมทางการเกษตรในพืชหรือสัตว์ที่ชุมชนมีศักยภาพในการผลิตและมีความสามารถในการแข่งขันเช่น การเลี้ยงไก่พื้นบ้าน หรือไก่ไข่ การเลี้ยงปศุสัตว์ การเลี้ยงกบ การเลี้ยงปลาในบ่อดิน การปลูกผักสวนครัว โดยการจัดสรรพื้นที่ที่มีอยู่ให้สามารถทำกิจกรรมที่หลากหลายและสามารถเกื้อกูลกัน เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิต เช่น การเลี้ยงกบในบ่อปลา การเลี้ยงปศุสัตว์ในไร่นา เป็นต้น 2) ด้านการเงิน ควรมีกลุ่มออมทรัพย์ของสมาชิกเพื่อเป็นเงินทุนกู้ยืมสำหรับสมาชิกในการซื้อปัจจัยการผลิตและขยายกิจกรรมทางการเกษตรให้ฐานการพัฒนาที่มีความเข้มแข็ง 3) ด้านบุคคล มีคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถให้เวลาในการบริหารงานกลุ่มอย่างจริงจัง มีเจ้าหน้าที่ภาครัฐเป็นพี่เลี้ยงเป็นที่ปรึกษา ส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการศึกษาความต้องการของผู้บริโภคในกลุ่มสินค้าและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้กลุ่มสามารถผลิตสินค้าให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) เกษตรกรในตำบลแม่สลองนอกนำผลการวิเคราะห์ศักยภาพและการจัดการตลาดสินค้าเกษตรไปใช้ในการวางแผนการผลิตสินค้าเกษตร การพัฒนาสินค้าเกษตร การวางแผนการ

กำหนดราคา การพัฒนาสถานที่จัดจำหน่ายสินค้าเกษตร ตลอดจนการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมการขายสินค้าเกษตรให้เหมาะสมภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก

2) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอ และองค์การบริหารส่วนตำบล นำผลการวิเคราะห์ศักยภาพและการจัดการสินค้าเกษตรไปวางแผนการพัฒนาสินค้าเกษตรเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน รวมถึงการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรในยุคปัจจุบัน นำวิทยาการความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมสมัยใหม่ไปเสริมจุดเด่นและพัฒนาจุดด้อยเพื่อให้สินค้าเกษตรของชุมชนสามารถสร้างรายได้และเสริมสร้างเศรษฐกิจให้ชุมชนอย่างแท้จริงต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาการผลิตสินค้าและบริการที่เพิ่มขึ้น เช่น การผลิตสินค้าเชิงวัฒนธรรม อัตลักษณ์ของความเป็นชาติพันธุ์ในพื้นที่ตำบลแม่สลองนอก เพื่อให้ครอบคลุมการพัฒนาสินค้าและบริการที่เกิดจากความเป็นตัวตนของคนในชุมชนเป็นสิ่งที่ชุมชนมีและยกระดับให้เกิดเป็นสินค้าโดดเด่นเป็นอัตลักษณ์ในพื้นที่ตำบลแม่สลองนอกต่อไป

2) ควรมีการศึกษาเชิงลึกในการพัฒนากลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน ถึงสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตลอดห่วงโซ่การผลิตเพื่อให้สินค้าและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มพัฒนาเป็นสินค้า Premium ของจังหวัดต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2557). **คู่มือการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม**. กลุ่มแผนงาน สำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์: กรุงเทพฯ.
- ช่อมานา มานะ และ อวรรณ โอภาสพัฒนกิจ. (2560). “ศักยภาพการจัดการตลาดผลิตผลทางการเกษตรของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน”. **วารสารแก่นเกษตร** 45(ฉบับพิเศษ 1), 530-532
- ณัฐธิดา จุมปา และคณะ. (2562) “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ”. **รายงานการวิจัย**. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ทวี ทวีเกียรติชนะ. (10 พฤษภาคม 2563). **กำนันตำบลแม่สลองนอก**. สัมภาษณ์.
- รัชนิกร ปัญญา. (2560). “การวิจัยเพื่อพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน”. **รายงานการวิจัย**. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วีระศักดิ์ สมยานะ. (2562). “การวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**. 8(2), 120-123

สำนักงานคลังจังหวัดเชียงราย. (2562). รายงานประมาณการเศรษฐกิจจังหวัดเชียงราย ปี 2562 และ ปี 2563. ฉบับที่ 4/2562 วันที่ 30 ธันวาคม 2562.

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองนอก. (2561). แผนพัฒนาท้องถิ่นปี พ.ศ. 2561 – 2564
องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองนอก. สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองนอก
อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย.